

تأثیر تمرین تنابی شدید همراه با مکمل یاری کورکومین بر بیان ژن‌های Bcl-2، Bax و Caspase-3 در کاردیومیوسمیت موش‌های صحرایی دیابتی نوع ۲

پذیرش: ۱۴۰۱/۰۲/۲۵

دریافت: ۱۴۰۰/۱۰/۱۸

حمدید کیا^۱، مقصود پیری^{۲*}، مریم دلفان^۳

۱. دکتری گروه فیزیولوژی ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران ۲. استاد گروه فیزیولوژی ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران ۳. استادیار گروه فیزیولوژی ورزشی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه الزهرا (س)، تهران، ایران

چکیده

مقدمه و هدف: جهش ژن در بیماران دیابتی از عوامل اصلی ایجاد آپوپتوز در میوسمیت قلب است. تمرین با حجم مناسب به همراه مصرف کورکومین، کاردیومیوپاتی دیابتی را بهبود داده است. هدف از این مطالعه تعیین اثر تمرین تنابی شدید همراه با مکمل یاری کورکومین بر ژن‌های Bax، Bcl-2 و Caspase-3 در کاردیومیوسمیت موش‌های صحرایی دیابتی بود.

روش کار: در این مطالعه تجربی ۴۰ سر موش صحرایی نر نژاد ویستار به طور تصادفی به ۵ گروه ۸ تابی تقسیم شدند؛ تمرین تنابی شدید (HIIT)، تمرین تنابی شدید+کورکومین (S+HIIT)، کنترل دیابتی +کورکومین (S+DC)، کنترل دیابتی (DC)، کنترل سالم (NC). پس از القای دیابت کورکومین با دوز ۲۰۰ میلی گرم بر کیلوگرم، پنج روز در هفته و به مدت ۴ هفته به همه گروه‌ها به جز کنترل سالم و کنترل دیابتی به صورت خوارکی گواز شد. ۲۴ ساعت بعد از آخرین مداخله‌ها حیوانات بیهوش و قربانی شدند. پس از استخراج بطن چپ، گلوكز پلاسمای روش گلوكز اکسیداز، انسولین روش الایزا و مقاومت به انسولین با HOMA-IR اندازه‌گیری شد. جهت تعیین بیان ژن‌های Bax، Bcl-2 و Caspase-3 از روش Real time-PCR و مقایسه گروه‌ها با آزمون آنواری دو طرفه در سطح آلفای ۰/۰۵ استفاده شد.

یافته‌ها: کاهش بیان ژن Bax در گروه S+HIIT نسبت به گروه‌های DC و S+DC به ترتیب ($p < 0/01$) و ($p < 0/01$) و در گروه HIIT نسبت به گروه‌های DC و S+DC به ترتیب ($p < 0/05$) و ($p \leq 0/01$) معنادار شد. افزایش بیان ژن Bcl-2 در گروه S+HIIT نسبت به گروه DC و S+DC به ترتیب ($p < 0/05$) و در گروه HIIT نسبت به گروه S+DC به ترتیب ($p < 0/01$) و در گروه S+HIIT نسبت به گروه DC ($p < 0/05$) معنادار شد. کاهش بیان ژن Caspase-3 در گروه S+HIIT نسبت به گروه‌های HIIT، DC و S+DC ($p < 0/05$) و در گروه HIIT نسبت به گروه DC و S+DC به ترتیب ($p < 0/01$) و ($p < 0/01$) معنادار بود.

نتیجه‌گیری: نتایج مطالعه حاضر نشان داد که تمرین تنابی شدید باعث کاهش ژن‌های Bax و Caspase-3 شد و افزایش بیان Bcl-2 تحت تأثیر تمرین تنابی شدید با نقش ضدالتهابی مکمل کورکومین، احتمالاً می‌تواند آپوپتوز میوکارد را در افراد دیابتی بهبود بخشد. احتمالاً ترکیب تمرین با مکمل کورکومین و نقش تعاملی این دو عامل موجب تعدیل در ژن‌های مرتبط با آپوپتوزیس شده است.

کلیدواژه‌ها: آپوپتوز، تمرین تنابی شدید، دیابت نوع ۲، مکمل کورکومین

* نویسنده مسئول: استاد، گروه فیزیولوژی ورزشی، واحد تهران مرکزی، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران
ایمیل: m.peeri@iauctb.ac.ir
تلفن: ۰۹۱۲۱۱۲۴۴۳۴
نامابر: ۰۲۱۲۲۴۸۱۶۲۲

مقدمه

دیابت نوع ۲ از جمله اختلالات مهم متابولیکی است که با افزایش در تولید محصولات گلوكزی موجب گسترش فاکتورهای پاتولوژیکی در ارگان‌های حیاتی از جمله بافت قلب می‌شود (۱). در عارضه هایپرگلایسمی و نقصان در مصرف گلوكز، تعادل بین اکسیدان‌ها و آنتیاکسیدان‌ها بر هم ریخته (۲)، متعاقب آن خون‌رسانی به بطん چپ تضعیف شده و اختلال در ساختار قلب رخ می‌دهد (۳) پس از آن غشاء میتوکندری با آزادسازی سیتوکروم C آسیب می‌بیند (۴). از دلایل ابتلا به این بیماری استرس محیطی و نحوه زندگی کم تحرک بیان شده است (۵). با این حال، استرس اکسایشی نقش مهمی در تخریب غشاء میوسیت دارد (۶). زیرا تولید و رهایش محصولات نهایی گلیکاسیونی در خون با اتصال به گیرنده‌های سطحی سلول، التهاب و مرگ سلولی ایجاد می‌کند (۷). بر این اساس به نظر می‌رسد افزایش در فشار اکسایشی و تولید بیشتر رادیکال‌های آزاد، سازوکار اولیه‌ای در آتروز ن و اختلالات مزمن التهابی به شمار رود (۷). بر طبق بعضی مطالعات، هیپرگلایسمی طولانی‌مدت، خون و اکسیژن‌رسانی به قلب را محدود می‌کند (۸). به این دلیل بافت قلب نسبت به سایر ارگان‌ها سریع‌تر به مرگ سلولی پاسخ می‌دهد (۹). مرگ سلول در ابتدا با فرآیند نکروز ایجاد می‌شود که در آن ساختار طبیعی قلب از بین می‌رود اما به سرعت بهبود می‌یابد (۱۰). افزایش مقاومت به انسولین، عملکرد پروتئین‌های تیروزین کیناز و فسفوکیناز را کاهش می‌دهد که محرك مسیر دیگر مرگ سلولی در بطん چپ است (۱۱). به این دلیل مرگ میوسیت‌های قلبی در بیماران دیابتی به طور گسترده ایجاد می‌شود (۱۲). شایان ذکر است که، در حالت طبیعی آپوپتوز مرگ برنامه‌ریزی‌شده یاخته و روندی فیزیولوژیک و زیستی برای حفظ همومنوستاز سلول است که جهت نو فعال در شرایط نرمال از مسیرهای مختلف ایجاد می‌گردد (۱۳). اما هیپرگلایسمی باعث نامتعادل شدن فرآیند آپوپتوز، از طریق تولید و افزایش در عملکرد پروتئین پیش آپوپتوزی (BAX: bcl-2-associated) protein X در تولید و فعالیت پروتئین ضد آپوپتوز در تولید و فعالیت پروتئین ضد آپوپتوزی (BCL-2; B-cell lymphoma) می‌شود (۱۴). پروتئین ضد آپوپتوزی BCL-2 باعث حفظ یکپارچگی غشاء میتوکندری می‌شود (۱۵) و از تخریب DNA پیشگیری می‌کند (۱۶). همچنین مقاومت به انسولین با ایجاد چهش‌های ژنی و افزایش

استرس سلولی در مسیرهای مختلف تخریب بافت قلب را گسترش می‌دهد. در خصوص نقص در عملکرد انسولین و فعال‌سازی مسیرهای آپوپتوزی، کاهش در فعالیت پروتئین اینوزیتول کیناز ۳ (PI3K) (۱۶) و متعاقب آن کاهش در تولید متسع کننده‌های عروقی مانند نیتریک اکساید (NO) (۱۷) عنوان شده که موجب مهار تولید و عملکرد Bcl-2 می‌گردد (۱۴). بر این اساس کاهش عملکرد Bcl-2 باعث افزایش در سنتز و عملکرد سایر پروتئین‌های پیش آپوپتوزی از جمله Bax و Caspase-3 در میوکارد می‌شود (۱۷). با این حال هنوز مسیرهای مختلف ایجاد کاردیومیوباتی در بیماران مبتلا به دیابت به طور دقیق شناسایی نشده (۱۸)، اما به نظر می‌رسد انجام ورزش به عنوان شیوه‌ای غیر دارویی و مؤثر در کنار سایر مراحل درمانی در کنترل این بیماری مناسب باشد (۱۹). بر طبق مطالعات مختلف، انجام تمرین منظم می‌تواند با افزایش نسبت پروتئین‌های ضد آپوپتوزی و مهار سیگنال‌دهی پروتئین‌های پیش آپوپتوزی از ایجاد آسیب‌های قلبی پیشگیری کند (۲۰). زیرا انقباضات مکرر عضلانی به وسیله فعال‌سازی فاکتور GLUT-4، راهاندازی پروتئین AMPK و فعالیت کلسیم درون‌سلولی مصرف گلوكز را افزایش می‌دهد (۲۱). همچنین سیگنال‌دهی داخل سلولی در حین تمرین با راهاندازی پروتئین PI3K و مصرف گلوكز متابولیسم سلول را تنظیم کرده و به وسیله مهار ژن BAX و افزایش در تولید و عملکرد ژن BCL-2 از تخریب میتوکندری بافت قلب جلوگیری می‌کند (۲۱). لازم به ذکر است که، در خصوص دو فاکتور اساسی تمرین (شدت و مدت) به شدت تمرین، توجه بیشتری معطوف شده است (۱۹). تمرین HIIT از راه مستقیم با مصرف گلوكز و با راهاندازی GLUT-4 به سطح سلول و از راه غیرمستقیم به وسیله افزایش عملکرد CAMP و راهاندازی مسیر کلسیم از سیتوزول، اتصال آن به کالمودولین (CAMK-II) در بهبود هومومنوستاز گلوكز مؤثر می‌باشد (۲۱). همچنین این نوع تمرین با اجرای متناوب شدید و استراحت فعال با شدت کم در بین تناوب‌ها موجب کاهش در بیان پروتئین سرین تروپونین ۳/RIP3 شده و از وقوع نکروز و آپوپتوز در میوسیت پیشگیری می‌کند (۷). همین طور با توجه به آثار مفید ترکیبات آنتیاکسیدانی موجود در گیاهان داروئی با اثر ضد دیابتی (۲۲) و آنتی ژنی (۲۳) از جمله کورکومین با ترکیبات پلی‌فنولی به وسیله اتصال به پیوندهای هیدروژن در هسته سلول از تغییرات مستقیم DNA

کیا و همکاران / اثر تمرین تناوبی شدید و مکمل کورکومین بر ژن‌های Caspase-3 و Bcl-2

گروه ۸ تایی تقسیم بندی شدند: ۱- گروه کنترل سالم (NC)، ۲- گروه کنترل دیابتی (DC)، ۳- گروه کورکومین + دیابت (S+DC)، ۴- گروه تمرین تناوبی شدید (HIIT)، ۵- گروه تمرین تناوبی شدید + کورکومین (S+HIIT). حیوانات در قفس-هایی از جنس پلیکربنات شفاف ساخت شرکت رازی راه، در دمای محیطی ۲۲-۲۵ درجه سانتیگراد و چرخه روشنایی-تاریکی ۱۲:۱۲ با دسترسی آزادانه به آب و غذای مخصوص حیوانات (پلت) نگهداری شدند.

دیابت به همه موش‌ها به جز گروه کنترل سالم بدین صورت القاء شد: پس از یک شب ناشتاًی شبانه ابتدا محلول نیکوتین آمید با دوز ۱۱۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم از وزن بدن به صورت داخل صفاقی تزریق شد. پس از ۱۵ دقیقه، محلول تازه تهیه شده استریتوزوتوسین (STZ) در بافر سیترات با pH ۴/۵ به صورت داخل صفاقی با دوز ۶۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم و بافر سیترات ۰/۰۵ مول به صورت حل شده گاواز شد (۲۵). بعد از ۷۲ ساعت از انجام تزریق، شاخص دیابتی شدن با اندازه‌گیری قند خون ناشتا به وسیله گلوکومتر (۱۰ ساخت ژاپن) از رگ دم موش‌ها انجام شد. سطح قند خون ناشتا بیش از ۱۶۰ میلی‌گرم بر دسی‌لیتر در نظر گرفته (۲۵)، تأیید شد. جدول ۱ تغییرات وزن، شاخص گلوکز، انسولین و مقاومت به انسولین را به تفکیک گروه‌ها نشان می‌دهد.

جدول ۱. تغییرات وزن، شاخص گلوکز، انسولین و مقاومت به انسولین به تفکیک در گروه‌های پژوهش

گروه‌ها					متغیر
S+HIIT	HIIT	S+DC	DC	NC	
۳۱۵/۷±۱۹/۳۹	۳۳۶/۹±۷/۳۹	۳۲۵/۷±۱۹/۳۴	۳۱۹/۵±۱۴/۳۰	۳۱۶/۱±۱۷/۶۷	وزن اول (گرم)
۳۰۴/۳±۱۱/۴۲*Y	۳۱۸/۵±۱۲/۳۵	۳۲۴/۲±۲۲/۱۸	۳۱۹/۷±۱۲/۴۲	۳۱۳/۱±۲۳/۸۳	وزن آخر (گرم)
۴۱۸/۷±۹۷/۵۴*Y	۴۹۲/۵±۳۲/۴۸*Y	۵۴۷/۳±۱۲۸/۹	۵۶۹/۳±۶۱/۵۲	۱۳۸/۱۰±۴	گلوکز (میلی‌گرم بر دسی‌لیتر)
۱۳/۰±۲/۴۸*Y	۱۵/۱±۳/۴۵	۱۵/۸±۴/۵۵	۲۶/۳۲±۳/۱۷	۱۳/۸۰±۲/۲۳	انسولین (میکرو واحد بر دسی‌لیتر)
۲/۱۰±۰/۱۷*Y	۲/۴۰±۰/۰۹	۳/۳۰±۰/۴۶	۵/۰۳±۰/۱۲	۰/۸۷±۰/۲۶	مقاومت به انسولین (HOMA)

اعداد به شکل میانگین ± انحراف استاندارد بیان شده‌اند، *نشانه معناداری نسبت به کنترل دیابتی نشانه معناداری نسبت به کنترل دیابتی با مکمل

روش اجرای تمرین

پس از یک هفته آشناسازی حیوانات با راه رفتن بر روی تردمیل مخصوص جوندگان با سرعت ۶ متر بر ثانیه، قبل از اجرای پروتوكل تمرین، ابتدا ارزیابی توان هوایی با محاسبه سرعت بیشینه در زمان رسیدن به VO₂ max، محاسبه شدت تمرین با استفاده از آزمون فزاینده لئاندرو و همکاران

آماده‌سازی مکمل کورکومین

مکمل‌سازی کورکومین با حلال DMSO در غلظت ۱۰٪ مولار بر اساس ترکیب اصلاح شده (۲۶)، مقدار ۲۰۰ میلی‌گرم به ازای کیلوگرم وزن بدن به مدت ۴ هفته و ۵ روز در هفته معادل با جلسات تمرین در ساعت ۱۰ صبح، یک ساعت قبل از اجرای تمرین به صورت درون صفاقی گاواز شد (۲۷).

تکرار بود و در هفته‌های سوم و چهارم به پنج تکرار رسید، زمان تناوب با شدت بالا دو دقیقه و تناوب با شدت پائین نیز ۲ دقیقه بود. سنجش VO_{2max} نیز در روز ششم هفته دوم بررسی گردید و سرعت تمرین بر اساس آن تا پایان هفته چهارم مشخص شد. یک روز در هفته برای استراحت در نظر گرفته شد. گروه‌های کنترل سالم و کنترل دیابتی، در برنامه تمرین شرکت نداشتند، اما برای ایجاد شرایط کاملاً یکسان ۵ بار در هفته و به مدت ۵ تا ۱۰ دقیقه در هر جلسه برای سازگاری با محیط بر روی نوار گردان کاملاً بی‌حرکت قرار داده شدند (جدول ۲).

بدین صورت انجام شد؛ پس از ۳ دقیقه گرم کردن با سرعت ۵ متر بر ثانیه با شبیه صفر درجه توسط تغییر در سرعت نوار گردان، در هر ۲ دقیقه یکبار ۲ m/mim افزایش یافت. بر این اساس تعیین حداکثر سرعت بیشینه زمانی بود که موش‌ها حداقل ۱ تا ۳ دقیقه نتوانند با یک سرعت ثابت بدوند و بلاfacسله با افزایش سرعت دیگر قادر به دویدن نباشند (۲۸). تمرین تناوبی شدید (HIIT) شامل ۵ دقیقه گرم و سرد کردن با شدت ۳۰٪ سرعت بیشینه (۵ متر بر دقیقه) و ۶ دقیقه تناوب تمرین با شدت ۸۵٪ سرعت بیشینه در هفته اول که به ۲۰ دقیقه دویدن با شدت ۹۰٪ سرعت بیشینه در پایان هفته چهارم رسید. تعداد تکرار تناوب با شدت بالا در دو هفته اول چهار

جدول ۲. پروتکل تمرین تناوبی شدید در مدت ۴ هفته

سرعت بیشینه در زمان رسیدن به					
۲۰	۲۰	۱۸	۱۵	(ml/min) VO _{2max} به	هفته‌های انجام تمرین
۴	۳	۲	۱		HIIT
۱۸	۱۸	۱۶	۱۲		تناوب در شدت بالا (m/min)
۱۲	۱۰	۱۰	۹		تناوب در شدت پائین (m/min)

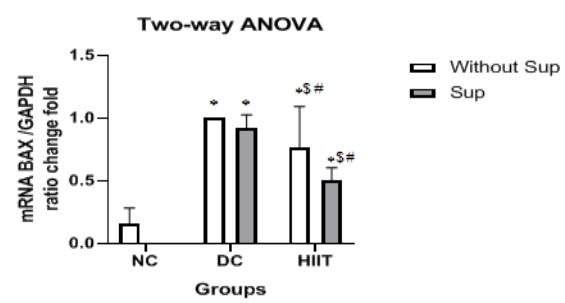
پاکسازی شد. از هر کدام از نمونه‌ها ۲ میکروگرم برای سنتز اولین رشته cDNA استفاده شد (۳۱). مقدار نسبی بیان ژن‌های مورد مطالعه در بافت قلب با کمک پرایمرهای اختصاصی آن‌ها اندازه‌گیری شد. نسبت جذبی ۲۶۰ تا ۲۸۰ تا ۲۶۰ برابر نانوگرمی برای تمام نمونه‌های استخراج شده ۱/۸ بود. برای بررسی کیفیت RNA استخراج شده از روش الکتروفروز و ژل آکارز ۱٪ استفاده شد. قبل از سنجش cDNA برای اطمینان از treatment DNAs نبود DNA در نمونه استخراج شده با کیت (thermos scientific) ساخت آلمان (thermos scientific) transe criptor first strand cDNA synthesis kit با کیت Real time PCR (roch)، ساخت آلمان) طبق دستورالعمل مذکور و نیز برنامه برنامه براساس SYBER Green (ampligon) ساخت دستگاه Rotrogene 6000، corbet" (۳۲) را اجرا کرد. این دانمارک) با دور ۹۵ درجه سانتی‌گراد به مدت ۱۵ دقیقه و بلاfacسله ۴۰ چرخه با ۹۵ درجه سانتی‌گراد به مدت ۱۵ ثانیه و ۶۰ درجه سانتی‌گراد به مدت ۶۰ ثانیه با پرایم طراحی شده (ساخت نیکا زیست ژن ایران) انجام شد (جدول ۳).

روش استخراج نمونه و اندازه‌گیری ژن‌های BAX، Caspase-3، Bcl-2

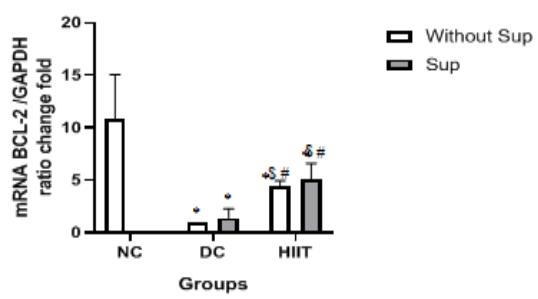
۲۴ ساعت پس از آخرین جلسه تمرین، موش‌ها توسط تزریق درون صفاقی کتمانی ۸۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم و زایلazin ۱۰ میلی‌گرم بر کیلوگرم بیهوش شدند (۳۹). سپس خون به طور مستقیم از بطن چپ موش‌ها دریافت و در لوله‌های حاوی هپارین ریخته شد. به مدت ۱۵ دقیقه با سرعت ۳۰۰۰ متر بر دقیقه در دمای ۱۵ درجه سانتی‌گراد سانتریفیوژ شد. بافت بطن چپ بلاfacسله استخراج و در نیتروژن -۲۰- قرار داده شد و برای سنجش بیان ژن در فریزر -۸۰- نگهداری شد. سنجش بیان ژن-Realtime-PCR Caspase-3 و Bcl-2، BAX با روش Premix Extaqit با نیز از GAPDH با عنوان ژن کنترل استفاده گردید. اندازه‌گیری مقدار بیان این ژن به صورت توانان ۵۰ Mir nasy mini kit با هر یک از ژن‌ها به وسیله کیت qiangene (۳۰) ساخت آلمان) و بر اساس دستورالعمل انجام شد (جهت استخراج RNA میزان ۵۰ میلی‌گرم بافت منجمد قلب موش هموزن شده، طبق دستورالعمل شرکت سازنده با کیت محلول RNA از آن استخراج شد و با آنزیم DNaseI از هرگونه آلودگی به DNA و آنزیم‌های تخریب‌کننده RNA

جدول ۳. توالی پرایمری ژن‌های مورد مطالعه

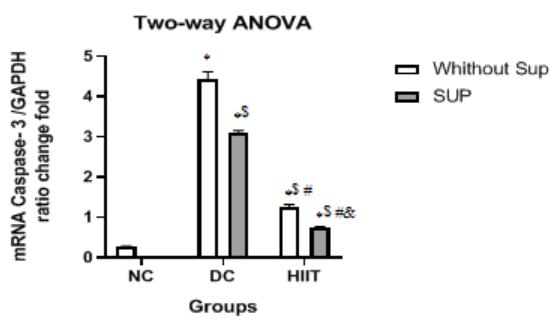
ژن‌ها		توالی پرایمر (5' → 3')
BAX	Forward	CTAGAGGATGGCTGCACTAACAC
	Reserve	AAGCAAACAGGGCCAATG
Bcl-2	Forward	AAGGACAAGTGGTCCGAGTAAAG
	Reserve	AGCCATATTGCCGTCTCTC
Caspase-3	Forward	GCAAGATGCACATTACCCTCTG
	Reserve	CAGCGTGTGATCTTGCACTC
GAPDH	Forward	GCAAGATGCACATTACCCTCTG
	Reserve	CAGCGTGTGATCTTGCACTC

شکل ۱. تغییرات بیان ژن Bax به تفکیک گروه‌های پژوهش.

شکل ۲. تغییرات بیان ژن Bcl-2 به تفکیک گروه‌های پژوهش.

شکل ۳. تغییرات بیان ژن Caspase-3 به تفکیک در گروه‌های پژوهش.

*معناداری نسبت به گروه کنترل سالم, \$معناداری نسبت به گروه کنترل دیابتی, #معناداری نسبت به گروه کنترل دیابتی با مکمل (برابر تغییر نسبت به گروه کنترل).

بخش مربوط به آمار توصیفی از شاخص پراکندگی انحراف معیار و نمودار استفاده شد. نرمال بودن داده‌ها با آزمون شاپیرو ویلک بررسی شد. برای تعیین اختلافات بین گروه‌های از آزمون آنواتی دوطرفه و آزمون تعقیبی توکی در سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد. تجزیه و تحلیل داده‌ها با نرم‌افزار Graph pad نسخه ۸ انجام شد.

نتایج

شاخص گلوکز و مقاومت به انسولین در گروه S+HIIT کاهش و انسولین در گروه مذکور نسبت به گروه‌های DC و S+DC افزایش معناداری نشان داد. کاهش بیان ژن Bax در گروه S+HIIT نسبت به گروه DC و S+DC به ترتیب (p<۰/۰۰۱) و (p<۰/۰۱) و در گروه HIIT نسبت به گروه‌های DC و S+DC به ترتیب (p<۰/۰۰۱) و (p<۰/۰۵) معنادار شد. افزایش بیان ژن Bcl-2 در گروه S+HIIT نسبت به گروه DC و S+DC به ترتیب (p<۰/۰۰۱) و (p<۰/۰۵) و در گروه HIIT نسبت به گروه DC نسبت به گروه S+DC به ترتیب (p<۰/۰۰۱) و (p<۰/۰۵) معنادار شد. کاهش بیان ژن Caspase-3 در گروه S+HIIT نسبت به گروه DC و S+DC به ترتیب (p<۰/۰۰۱) و (p<۰/۰۵) معنادار شد. افزایش بیان ژن Caspase-3 در گروه HIIT نسبت به گروه DC و S+DC به ترتیب (p<۰/۰۰۱) و (p<۰/۰۵) معنادار بود.

در شکل ۳ بر این اساس می‌توان اظهار داشت تمرین HIIT همراه با مکمل یاری کورکومین نسبت به تمرین HIIT در تنظیم شاخص گلابیمیک و بهبود بیان ژن در کار迪ومایوسیت موش‌های صحرایی مبتلا به دیابت تأثیر بیشتری دارد. جدول ۴ یافته‌های آزمون توکی به منظور بررسی جایگاه تفاوت‌های بین گروهی را نشان می‌دهد.

کیا و همکاران / اثر تمرین تناوبی شدید و مکمل کورکومین بر ژن‌های Caspase-3 و Bcl-2

جدول ۴. یافته‌های آزمون توکی به منظور بررسی جایگاه تفاوت‌های بین گروهی

متغیر	گروه‌های (I)	سطح معنی‌داری	گروه‌های (J)
<./...1	DC		
./.010	S+DC		
./.021	HIIT		NC
./.019	S+HIIT		
./.678	S+DC		
./.047	HIIT		DC
<./...1	S+HIIT		
./.001	HIIT		S+DC
<./...1	S+HIIT		
./.733	HIIT		S+HIIT
<./...1	DC		
<./...1	S+DC		
./.048	HIIT		NC
./.241	S+HIIT		
./.049	S+DC		
./.854	HIIT		DC
./.032	S+HIIT		
./.039	HIIT		S+DC
./.001	S+HIIT		
./.651	HIIT		S+HIIT
<./...1	DC		
<./...1	S+DC		
./.010	HIIT		NC
./.044	S+HIIT		
./.045	S+DC		
./.004	HIIT		DC
./.029	S+HIIT		
./.003	HIIT		S+DC
./.049	S+HIIT		
./.019	HIIT		S+HIIT

NC: گروه کنترل سالم، DC: گروه کنترل دیابتی، HIIT: گروه تمرین تناوبی شدید، S+HIIT: گروه مکمل با تمرین تناوبی شدید

*معناداری نسبت به گروه کنترل سالم، # معناداری نسبت به گروه کنترل دیابتی، \$ معناداری نسبت به گروه کنترل دیابتی با مکمل (برابر تغییر نسبت به گروه کنترل)

دست‌آمده نشان داد، وزن، شاخص‌های گلوکز و مقاومت به انسولین در گروه تمرین همراه با کورکومین کاهش معنادار و انسولین در این گروه افزایش معناداری داشت. بیان ژن Caspase-3 و Bcl-2 .Bax گروه‌های تمرین و تمرین با کورکومین کاهش یافت. در حالی که

پژوهش حاضر به بررسی تأثیر تمرین تناوبی شدید همراه با مکمل یاری کورکومین بر ژن‌های Caspase-3 و Bcl-2 .Bax در کاردیومیوسیت موش‌های صحرایی دیابتی پرداخت. نتایج به

بحث

بوده و از تولید محصولات ثانویه گلوكز و اثر تخریبی آن بر غشاء لیپیدی سلول جلوگیری می‌کند (۲۲). در ارتباط با تأثیر کورکومین بر تنظیم بیان ژن به زیرمجموعه‌های کورکومین مانند متوكسی و دیمتوكسی کورکومین با اثرگذاری مستقیم بر گیرنده‌های دی هیدروژنی بر روی DNA سلول توجه معطوف شده است (۲۲). در مقایسه اثر شدت تمرین، نتایج مطالعه‌ی لوئی و همکاران نشان داد که ۸ هفته تمرین ایتروال شدید و تمرین تناوبی شدید هر دو به وسیله افزایش در بیان ژن-2 Bcl-2 آپوپتوز را در میوکارد کاهش دادند (۷). همچنین تمرین HIIT با SMAD3/IGF-1/AKT/Mtorc-1 باعث مهار (۳۳). راهاندازی مسیر از طور می‌رسد مسیر مشترک و اثر احتمالی تمرین همین طور به نظر می‌رسد مسیر اکسیدانی، کاهش التهاب و تنظیم HIIT و مصرف کورکومین بر بهبود تعادل گلوكز و تنظیم عملکرد ژن تأثیر بر فعالیت پروتئین کیناز فعل شده با آدنوزین مونوفسفات حلقوی CAMP-K است (۲۲). مطالعات مختلف اظهار داشتند افزایش زمان یا تواتر جلسات تمرین باعث ایجاد سازگاری از طریق کاهش عوامل اکسیدانی، کاهش التهاب و مصرف پروفایل‌های چربی و در نهایت کاهش عامل آپوپتوزیس سلولی از جمله کاسپاز ۳ (Caspase-3) می‌شود، زیرا مقدار فاکتورهای آنتی اکسیدانی پیش بقای سلولی مانند IGF-1، PI3K/AKT همراه با مصرف گلوكز عضلانی افزایش می‌یابند و بقا در برابر مرگ سلولی پیشی می‌گیرد (۱۱). نتایج مطالعه‌ی نشان داد، ۱۲ هفته تمرین تداومی با کاهش بیان ژن-2 Ang-2، رینین و گیرنده‌های آن حساسیت به انسولین را افزایش می‌دهد که از دلایل آن تأثیر این گونه از تمرین بر تعادل فعالیت سمپاتیک بیان شده است (۳۵). در مطالعه دیگری که به مقایسه اثر تمرین HIIT و MIT که به مدت ۶ هفته و ۴ روز در هفته انجام شد، تمرین HIIT با شدت بین ۹۰ تا ۱۰۰٪ Vo_{2max} نسبت به تمرین با شدت بین ۶۰ تا ۸۰٪، تمرین شدید تأثیر بالاتری بر بهبود بیان ژن، کاهش سایتوکاین‌های التهاب زا و نیز کاهش مقاومت به انسولین داشت (۳۶). لازم به ذکر است که، تفاوت در نوع تمرین بر بهبود پاسخ‌های سندروم متابولیک به شدت آن و مقدار عضلات درگیر در فعالیت نسبت داده شده است (۳۷). در خصوص دو عامل شدت و مدت تمرین چنین عنوان شده؛ تمرین با شدت متوسط با تأثیر بیشتر بر بهبود عملکرد سیستم سمپاتیک (۳۴) و تمرین شدید با تأثیر بالاتر بر متابولیسم سلولی بر بهبود پاسخ‌های قلبی در بیماران دیابتی

در گروه تمرین نسبت به گروه تمرین با کورکومین تفاوتی نشان داد. ژن-2 Bcl-2 در گروه‌های تمرین و تمرین با کورکومین نیز افزایش معناداری نشان داد. اما بین گروه تمرین و تمرین با کورکومین تفاوتی وجود نداشت. بیان ژن Caspase-3 در گروه‌های تمرین و تمرین با کورکومین کاهش معناداری نشان داد. همین طور تأثیر تمرین با مکمل بر کاهش این ژن از تمرین به‌نهایی سطح بالاتری نشان داد. در رابطه با عوارض هیپرگلایسمی و افزایش مقاومت به انسولین، تأثیر بیشتر واکنش‌های گلیکوزیله بر افزایش بیشتر استرس اکسایشی و اختلال در متابولیسم سلولی عنوان شده است این عامل موجب کاهش خون و اکسیژن‌رسانی به میوسیت شده (۳۲) و ظرفیت هوایی را تضعیف می‌کند (۸). بنابراین تمرین منظم با شدت متناوب موجب تنظیم ژن و تعديل متابولیسم سلولی می‌شود (۳۳). نتایج مطالعه‌ی ابوطالب و همکاران نشان داد، انجام تمرین منظم با کاهش در نسبت Bcl-2 به Bax به آسیب ایسکمی را کاهش داد (۲۰). از جمله مکانیسم‌های احتمالی اثرگذاری تمرین تناوبی شدید بر بهبود متابولیسم سلولی و پیشگیری از تخریب میتوکندری بافت قلب، افزایش نسبت Bcl-2 به ATP و مهار تولید ژن Bax و سنتر بالاتر (۲۱). این نوع تمرین از راه مستقیم با مصرف گلوكز از طریق راهاندازی GLUT-4 و از راه دیگر با افزایش فعالیت CAMP و اتصال Ca⁺⁺ به کالمودولین (CAMK-II) باعث هموستاز گلوكز می‌شود که این اثرگذاری تا ۲۴ ساعت پس از اجرای تمرین ادامه می‌یابد (۲۱). در سیگنال دهی مسیر پروتئین کینازی اینوزیتول فسفات شماره ۳ (PI3K) باعث افزایش اتصال انسولین به IRS-1 می‌گردد و تا ۴۸ ساعت پس از تمرین حساسیت انسولین را افزایش می‌دهد. همین طور استراحت فعال در بین تناوب‌های شدید، به دلیل کاهش در تولید سرین ترئونین شماره ۳ (RIP/3) از نکروز و آپوپتوز سلول میوسیت پیشگیری می‌کند (۷). شایان ذکر است که انجام ریکاوری فعال با شدت کم بین تناوب‌های با شدت بالا به دلیل افزایش عملکرد زنجیره انتقال الکترونی و فعالیت آنزیمه‌های هوایی در به کارگیری تارهای کند انقباض، تولید و رهاسازی متسع کننده‌های عروق اندوتیال از جمله NO و PGC-1α را افزایش داده، موجب بهبود عملکرد میتوکندری می‌شود (۳۴). کورکومین با اثر ضد دیابتی با فعال‌سازی پروتئین AMPK در انتقال GLUT-4 به سمت غشاء سلول و مصرف گلوكز مؤثر

نتیجه‌گیری

به طور کل نتایج به دست آمده نشان داد، ۴ هفته تمرین تناوبی شدید همراه با مکمل یاری کورکومین مقادیر گلوکز و مقاومت به انسولین را در موش‌های مدل دیابتی کاهش داد. همچنین تمرین تناوبی شدید باعث کاهش ژن Caspase-3 و افزایش در بیان ژن Bcl-2 شد و کاهش در بیان Caspase-3 تحت تأثیر تمرین تناوبی شدید با نقش خدالهابی مکمل کورکومین، احتمالاً می‌تواند آپوپتوز را در کاردیومیوسیت افراد دیابتی بهبود دهد.

تشکر و قدردانی

پژوهش حاضر برگرفته از رساله دکتری در رشته فیزیولوژی ورزشی مصوب گروه فیزیولوژی ورزشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی است، بدین‌وسیله از همه اساتید گران‌قدیمی که در انجام آن به ما یاری رساندند سپاسگزاری می‌نماییم. همه مراحل پژوهش با رعایت مسائل اخلاقی، مطابق دستورالعمل کمیته اخلاق کار با حیوانات آزمایشگاهی مستخرج از دستورالعمل هلیستگی، با تصویب کد اخلاق IR.SSRC.REC.1398.548 پزشکی تهران انجام شد.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافعی بین نویسنده‌گان وجود ندارد.

References

1. Serra N, Rosales R, Masana L, Vallve JC. Simvastatin increases fibulin-2 expression in human coronary artery smooth muscle cells via RhoA/Rho-kinase signaling pathway inhibition. *PloS One* 2015;10(7):e0133875.
2. Wada J, Zhang H, Tsuchiyama Y, Hiragushi K, Hida K, Shikata K, et al. Gene expression profile in streptozotocin-induced diabetic mice kidneys undergoing glomerulosclerosis. *Kidney International*. 2001;59(4):1363-73.
3. Kraemer WJ, Ratamess NA. Hormonal responses and adaptations to resistance exercise and training. *Sports Medicine*. 2005;35(4):339-61.
4. Lorenzo O, Picatoste B, Ares-Carrasco S, Ramírez E, Egido J, Tunon J. Potential role of nuclear factor κ in diabetic cardiomyopathy. *Mediators of Inflammation*. 2011;5 (2): 63-73
5. Touvra A-M, Volaklis KA, Spassis AT, Zois CE, Douda HT, Kotsa K, et al. Combined strength and

تأثیرگذار می‌باشد (۳۷). با این حال نتایج به دست آمده از پژوهش حاضر حاکی از اثرات سودمند تمرین HIIT به همراه مکمل ضد اکسایشی کورکومین در پیشگیری از مرگ سلولی می‌باشد. هر چند دریافت مکمل یاری کورکومین به همراه تمرین HIIT تأثیر بیشتری نسبت به تمرین به تنها یک برش می‌باشد. همچنین از دلایل کمتر بودن اثر تمرین به تنها یک برش می‌باشد که در ۲ دقیقه اجرا شد اشاره کرد، شاید اگر تناوب تمرین در زمان کمتر در شدت بیشتری اجرا می‌شد تأثیر بالاتری بر بهبود عملکرد ژن‌های بررسی شده مشاهده می‌کردیم. هرچند در رابطه با نوع و شدت تمرین بر بهبود بیان ژن نتایج متناقضی در دست است (۳۳)، اما با توجه به اینکه پژوهش حاضر برای اولین بار به بررسی تأثیر توأم ان تمرین و مصرف مکمل یاری کورکومین بر بهبود بیان ژن در کاردیومیوسیت موش‌های دیابتی انجام شد، دارای محدودیت‌هایی است: عدم بررسی پروتئین ژن‌های مذکور و نیز عدم انجام اکوکاردیوگرافی که از دلایل آن کمبود بودجه پژوهش است. لذا پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده مدل تمرینی مذکور همراه با مکمل کورکومین در مدت زمان طولانی یا با شدت بالاتر و به طور گسترده‌تر انجام شود تا بتوان نتایج دقیق‌تری در این زمینه به دست آید.

aerobic training increases transforming growth factor- β 1 in patients with type 2 diabetes. *Hormones*. 2011;10(2):125-30.

6. Hafstad AD, Boardman N, Aasum E. How exercise may amend metabolic disturbances in diabetic cardiomyopathy. *Antioxidants and Redox Signaling*. 2015;22(17):1587-605.

7. Newton K, Dugger D, Maltzman A, Greve J, Hedeus M, Martin-McNulty B, et al. RIPK3 deficiency or catalytically inactive RIPK1 provides greater benefit than MLKL deficiency in mouse models of inflammation and tissue injury. *Cell Death and Differentiation*. 2016;23(9):1565-76.

8. Lu K, Shen Y, He J, Liu G, Song W. Berberine inhibits cardiac fibrosis of diabetic rats. *Xi bao yu fen zi mian yi xue za zhi= Chinese Journal of Cellular and Molecular Immunology*. 2016;32(10):1352-70.

9. Fowler MJ. Microvascular and macrovascular complications of diabetes. *Clinical Diabetes*. 2008;26(2):77-82.
10. Luedde M, Lutz M, Carter N, Sosna J, Jacoby C, Vucur M, et al. RIP3, a kinase promoting necroptotic cell death, mediates adverse remodelling after myocardial infarction. *Cardiovascular Research*. 2014;103(2):206-16.
11. Borges JP, Lessa MA. Mechanisms involved in exercise-induced cardioprotection: a systematic review. *Arquivos Brasileiros de Cardiologia*. 2015;105:71-81.
12. Shen E, Li Y, Li Y, Shan L, Zhu H, Feng Q, et al. Rac1 is required for cardiomyocyte apoptosis during hyperglycemia. *Diabetes*. 2009;58(10):2386-95.
13. Zaman S, Wang R, Gandhi V. Targeting the apoptosis pathway in hematologic malignancies. *Leukemia and Lymphoma*. 2014;55(9):1980-92.
14. Marzetti E, Privitera G, Simili V, Wohlgemuth SE, Aulisa L, Pahor M, et al. Multiple pathways to the same end: mechanisms of myonuclear apoptosis in sarcopenia of aging. *The Scientific World Journal*. 2010;10:340-9.
15. Lorenzo O, Picatoste B, Ares-Carrasco S, Ramirez E, Egido J, Tunon J. Potential role of nuclear factor κB in diabetic cardiomyopathy. *Mediators of Inflammation*. 2011; 10:340-9.
16. Kohler C, Orrenius S, Zhivotovsky B. Evaluation of caspase activity in apoptotic cells. *Journal of Immunological Methods*. 2002;265(1-2):97-110.
17. Tanoorsaz S, Behpour N, Tadibi V. Investigating the Effect of mid-term of aerobic exercise on apoptosis biomarkers in the cardiomyocytes of streptozotocin-induced diabetic rats. *Journal of Fasa University of Medical Sciences*. 2018;7(4):488-97. (in Persian)
18. Castellar A, Remedio RN, Barbosa RA, Gomes RJ, Caetano FH. Collagen and reticular fibers in left ventricular muscle in diabetic rats: Physical exercise prevents its changes? *Tissue and Cell*. 2011;43(1):24-8.
19. Estes RR, Malinowski A, Piacentini M, Thrush D, Salley E, Losey C, et al. The effect of high intensity interval run training on cross-sectional area of the vastus lateralis in untrained college students. *International Journal of Exercise Science*. 2017;10(1):137.
20. Aboutaleb N, Shamsaei N, Khaksari M, Erfani S, Rajabi H, Nikbakht F. Pre-ischemic exercise reduces apoptosis in hippocampal CA3 cells after cerebral ischemia by modulation of the Bax/Bcl-2 proteins ratio and prevention of caspase-3 activation. *The Journal of Physiological Sciences*. 2015;65(5):435-446.
21. Kim DY, Jung SY, Kim CJ, Sung YH, Kim JD. Treadmill exercise ameliorates apoptotic cell death in the retinas of diabetic rats. *Molecular Medicine reports*. 2013;7(6):1745-50.
22. Kang C, Kim E. Synergistic effect of curcumin and insulin on muscle cell glucose metabolism. *Food and Chemical Toxicology*. 2010;48(8-9):2366-2373.
23. Maithilikarpagaselvi N, Sridhar MG, Swaminathan RP, Zachariah B. Curcumin prevents inflammatory response, oxidative stress and insulin resistance in high fructose fed male Wistar rats: Potential role of serine kinases. *Chemico-Biological Interactions*. 2016;244:187-94.
24. Na LX, Zhang YL, Li Y, Liu LY, Li R, Kong T, et al. Curcumin improves insulin resistance in skeletal muscle of rats. *Nutrition, Metabolism and Cardiovascular Diseases*. 2011;21(7):526-33.
25. Pierre W, Gildas AJH, Ulrich MC, Modeste W-N, azTélesphore Benoît N, Albert K. Hypoglycemic and hypolipidemic effects of Bersama engleri leaves in nicotinamide/streptozotocin-induced type 2 diabetic rats. *BMC Complementary and Alternative Medicine*. 2012;12(1):1-16.
26. Majchrowicz E. Induction of physical dependence upon ethanol and the associated behavioral changes in rats. *Psychopharmacologia*. 1975;43(3):245-54.
27. García-Nino WR, Pedraza-Chaverri J. Protective effect of curcumin against heavy metals-induced liver damage. *Food and Chemical Toxicology*. 2014;69:182-201.
28. Pithon Curi Tnc. Aprogram of moderate physical training for wistar rats based on maximal oxygen consumption. *Journal of Strength and Conditioning research*. 2007;21(3):13-23-
29. Ghaderpour S, Zare S, Ghaderi PF. Effects of acute intra-hippocampal injection of bupropion on active avoidance learning in rats. *Physiology and Pharmacology*. 2010 ;14(1):1-15.
30. Holloway TM, Bloomberg D, Da Silva ML, Simpson JA, Quadrilatero J, Spratt LL. High intensity interval and endurance training have opposing effects on markers of heart failure and cardiac remodeling in hypertensive rats. *PloS One*. 2015;10(3): 121-38.
31. Sultan M, Amstislavskiy V, Risch T, Schuette M, Dökel S, Ralser M, et al. Influence of RNA extraction methods and library selection schemes on RNA-seq data. *BMC Genomics*. 2014;15(1):1-13 .

32. Parry TL, Starnes JW, O'Neal SK, Bain JR, Muehlbauer MJ, Honcoop A, et al. Untargeted metabolomics analysis of ischemia-reperfusion-injured hearts ex vivo from sedentary and exercise-trained rats. *Metabolomics*. 2018;14(1):1-15.
33. Launay T, Momken I, Carreira S, Mougenot N, Zhou XL, De Koning L, et al. Acceleration-based training: A new mode of training in senescent rats improving performance and left ventricular and muscle functions. *Experimental Gerontology*. 2017;95:71-6.
34. Zheng L, Rao Z, Guo Y, Chen P, Xiao W. High-intensity interval training restores glycolipid metabolism and mitochondrial function in skeletal muscle of mice with type 2 diabetes. *Frontiers in Endocrinology*. 2020; ;10(1):137.
35. de Oliveira Sa G, dos Santos Neves V, de Oliveira Fraga SR, Souza-Mello V, Barbosa-da-Silva S .High-intensity interval training has beneficial effects on cardiac remodeling through local renin-angiotensin system modulation in mice fed high-fat or high-fructose diets. *Life Sciences*. 2017;189:8-17.
36. Hadiono M, Kushartanti B, editors. *High Intensity Interval Training (HIIT) and Moderate Intensity Training (MIT) Against TNF- α and IL-6 levels In Rats*. 2nd International Conference on Sports Sciences and Health; 2018;21(7):526-33..
37. Xu X, Wan W, Ji L, Lao S, Powers AS, Zhao W, et al. Exercise training combined with angiotensin II receptor blockade limits post-infarct ventricular remodelling in rats. *Cardiovascular Research*. 2008;78(3):523-32.

The Effect of High Intensity Interval Training with Curcumin Supplementation on The Genes Expression of Bax, Bcl-2 and Caspase-3 in Cardiomyocytes of Type 2 Diabetic Rats

Received: 8 Jan 2022

Accepted: 15 May 2022

Hamid Kia¹, Maghsoud Peeri^{2*}, Maryam Delfan³

1. Phd in Sport Physiology, Department of Exercise Physiology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran 2. Professor, Department of Exercise Physiology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran 3. Assistant Professor Department of Exercise Physiology Department of Exercise Physiology, Faculty of Sport sciences, Alzahra University, Tehran, Iran

Abstract

Introduction: Gene mutations in diabetic patients is a major cause of apoptosis in myocytes. Optimal volume training with curcumin intake improves cardiomyopathy in diabetic patients. The purpose of this study was to investigate the effects of high intensity interval training with curcumin supplement on the gene expression of Bax, Bcl-2 and Caspase-3 in the cardiomyocytes of rats in type 2 diabetes.

Materials and Methods: The present study adopted an experimental design in which 40 male diabetic rats were divided into 5 groups of 8; High intensity interval training (HIIT), High intensity interval training+ curcumin (S+HIIT), Diabetic Control+curcumin (S+DC), Diabetic Control (DC), Normal Control (NC). After inducing diabetes, Curcumin was gavaged in all Groups, excluding Normal Control and Diabetic Control Groups, With two hundred mg/kg of Dosage of body weight five days a week for four weeks. 24 hours after the last workout training and recovery session, the subjects were sacrificed and their left ventricle was extracted. Glucose oxidase was used to measure glucose in plasma using ELISA method to measure insulin levels and HOMA-IR method was used to measure insulin resistance index. To determine the expression of Bax, Bcl-2 and Caspase-3 genes, PCR-Real time method and group comparison were used by Two-way ANOVA test at alpha level of 0.05.

Results: The decrease in Bax gene expression in S+HIIT group compared to the DC ($p<0.001$), S+DC ($p<0.01$), and HIIT group was significant respectively compared to the DC and S+DS groups ($p<0.05$) and ($p<0.001$). The increased in Bcl-2 gene expression in S+HIIT group respectively compared to the DC ($p<0.05$) and S+DC ($p<0.05$) and in HIIT group was significant respectively compared to the DC and S+DC groups ($p<0.001$) and ($p<0.05$). The decrease in Caspase-3 gene expression in S+HIIT group compared to the HIIT ($p<0.05$), DC ($p<0.05$), S+DC groups ($p<0.05$) and in the HIIT group was significant compared to the DC ($p<0.01$) and S+DC groups ($p<0.01$).

Conclusion: The results showed that high intensity interval training with curcumin supplementation reduced Bax and Caspase-3 genes. Moreover, increasing the gene expression of Bcl-2 due to high intensity interval training with curcumin supplementation can possibly improve diabetic apoptosis in myocardial. The combination of exercise with curcumin supplementation and the interactive role of these two factors may have led to modulations in apoptosis-related genes.

Keywords: Apoptosis, High intensity interval training, Curcumin supplement, Type 2 Diabet

*Corresponding Author: Professor, Department of Exercise Physiology, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Email: m.peeri@iauctb.ac.ir

Tel: +989121124434

Fax: +982122481622